

פגיעות במהלך מבחני מיון וגיבושים לפני גיוס, מעמדו של שוחר

עם הגיוס לצה"ל, הופך המתגייס לחייל, כפוף להוראות הצבא ולמשמעת הצבאית, היחודיים למסגרת הצבאית. אולם, לחייל ישנן גם זכויות יחודיות, ואחת מהן הינה הזכות להיות מוכר כנכה צה"ל, במקרה של נכות שנגרמה או הוחמרה תוך ועקב השירות הצבאי. חוק הנכים, במסגרתו ניתנת ההכרה בנפגעים, מהווה את הבסיס למסגרת יחודית בלעדית לנכי צה"ל.

אולם, מה דינו של מי שנפגע במהלך פעילות טרם גיוסו הרשמי לצה"ל, כגון בעת השתתפות במבחני מיון וימי גיבוש למועמדים ליחידות התנדבות, או בעת היותו שוחר במסגרת קדם צבאית?

במשרד הביטחון נקבעה הוראה מיוחדת להסדרת מעמדם של נפגעים מקבוצה זו: הוראה 48.14 בענין "הקניית זכויות שיקום לפני משורת הדין לאזרחים המופעלים על ידי צה"ל לפני גיוסם".

הוראה זו חלה על מי שנמצאים במסגרת קדם צבאית או משתתפים, בהתאם לזימון שקיבלו במיונים ובדיקות התאמה ליחידות ההתנדבות.

עמדת משהב"ט הינה כי חוק הנכים אינו חל על נפגעים אלו, אולם הוא מאפשר להם לקבל זכויות לפי חוק הנכים, וזאת לפני משורת הדין ורק במקרה שבו מדובר בחבלה, ובפציעה עקב ארוע תאונתי, ולא במקרה בו טוען הנפגע כי לקה במחלה תוך ועקב השתתפותו בפעילות.

ביהמ"ש לעומת זאת נקטו בעמדה מרחיבה יותר וקבעו כי יש לראות בנפגעים אלו משום "חיילים" וזאת בהתאם להגדרת "חייל" בחוק שירות ביטחון. נקבע כי חוק הנכים חל בענינם, על פי דין, ולא לפני משורת הדין, וכי לוועדות הערעורים לפי חוק הנכים, סמכות לדון בערעורים במקרה של דחיית תביעה.

כן נקבע כי גם מקרים של מחלות עשויים להכלל במסגרת ההכרה.

לאחרונה דן ביהמ"ש בענינו של אדם שלקה בסכרת, לטענתו עקב מתח נפשי במהלך גיבושון לסיירת מטכ"ל. משהב"ט טען כי יש למחוק את הערעור על הסף, בשל העדר סמכות לפי חוק הנכים. ועדת הערעורים דחתה את הטענה וקבעה כי יש לדון בערעור לגופו של ענין. (ע"ו 48306-02-12 פלוני נ' קצין התגמולים

ועדת ערעורים ת"א, הרכב הש' מזרחי, 16.4.14).